


Tijd

156

Schrift

75  **JAAR**
VRJHEID



Historische Vereniging Vlaardingen | juni 2020



Keukens • Badkamers • Toiletten

D Blenk **tegelwerken**

Dick Blenk

George Stephensonweg 21 f

3133 KJ Vlaardingen

010-4359093 / 06-20597239

Fisc-ad

Fiscale en administratieve dienstverlening

J.A. Janson

fiscaal adviseur

Plein 1940 nr 47
3135 PR Vlaardingen
tel: 010 435 92 67
fax: 08 4220 69 33
e-mail: info@fisc-ad.nl
www.fiscaaladviseurs.nl



Hier adverteren? info@hvv-vlaardingen.nl



Vlaardingen
anders bekeken

**Stadswandelingen,
rondleidingen en meer,
ook voor besloten groepen**

www.serviceteam-vlaardingen.nl
facebook.com/serviceteamvld

Westhavendomein

Vastgoed & VvE Beheer 



Volledige ontzorging voor vastgoedeigenaars en VvE's

Westhavenplaats 40a • 3131 BT Vlaardingen • Tel.: 010-2477477 • E-mail: info@westhavendomein.nl

www.westhavendomein.nl



Vlascom CV

Vlaardingse Assurantie Combinatie

Spoorstraat 2
NL - 3134 TA Vlaardingen

Website: www.vlascom.nl
e-mail: info@vlascom.nl
Tel +31(0) 10 248 04 85
Fax +31(0) 10 234 45 00



Advies op het gebied van:

*Schadeverzekeringen
Watersportverzekeringen
Levensverzekeringen, Pensioenen
Financiële planning
Schadebegeleiding
Financiering, scheepshypotheek
Vermogensbeheer*

Voor alle molenproducten en broodmixen gaat u naar Aeolus!

Kijk op www.aeolus.nl voor het
hele assortiment



Kortedijk 16
3134 HB
Vlaardingen
T : 010 434 61 31
E : info@aeolus.nl
I : www.aeolus.nl

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:

- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt € 22,50 per jaar. Het bankrekeningnummer van de vereniging is NL44 INGB 0000 750 978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Lidmaatschap

Het verenigingsjaar loopt gelijk met het kalenderjaar. Lid worden kan het gehele jaar door. Korting op de contributie bij lid worden in de loop van het jaar is niet mogelijk. Wel worden dat jaar reeds uitgegeven publicaties dan nagezonden.

Opzegging

Opzegging van het lidmaatschap dient schriftelijk bij de ledenadministratie te geschieden of via een email naar info@hvv-vlaardingen.nl. Een opzegging kan direct ingaan of aan het eind van het jaar. Restitutie van contributie wordt niet verleend. Leden die hun contributie niet voor of op 31 december hebben voldaan worden automatisch uit het ledenbestand verwijderd.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

Dhr. T.H. Hartman, voorzitter
Dhr. J. van Elk, vice-voorzitter
Dhr. E. van Rongen, secretaris
Dhr. J. van der Vlies, penningmeester
Mw. M. van der Hoek, notuliste, lid
Dhr. M.M. Carree, lid

Contactadres HVV, ledenadministratie en redactieadres Tijd-Schrift:

Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Redactie Tijd-Schrift:

E. van Rongen, eindredacteur
K. Bloem
M.M. Carree
Mw. G. van der Weijden
F. Wittkampf

Verkoop losse publicaties:

Uitsluitend via e-mail:
info@hvv-vlaardingen.nl

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag per e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl t.a.v. de redactie.

ISSN 1380-2992

© Historische Vereniging Vlaardingen

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Internet: www.hvv-vlaardingen.nl - www.begraafplaatssemaus.nl
E-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Productie: Stout Grafische Dienstverlening

Inhoud

Redactioneel

3

Memoires over mijn onderduiken tijdens begin februari 1944 tot en met 5 mei 1945

Abraham van Dorp

4

In het kielzog van de bevelhebber

Peter Schlebaum

14

Boekbespreking

23

Ledenactiviteiten

24

Nieuws ServiceTeam Vlaardingen

25

Omslag: Vlaardingse kinderen staan tijdens de Bevrijdingsfeesten centraal op dinsdag 28 augustus 1945. Van twee tot vier uur 's middags vindt er de 'opmarsch van de Schooljeugd' plaats naar het V.F.C.-Sportpark waaraan 23 scholen meedoen. Daar zingen ze liederen als het Wilhelmus, Gelukkig Vaderland, Hollandsch Vlag, Waar de blanke top der duinen en Nooit Vergeten. Deze kinderen lopen waarschijnlijk na afloop via de Rozenlaan terug naar school. (Fotograaf onbekend, Collectie Stadsarchief Vlaardingen)





Delta Hotel
Maasboulevard 15
3133 AK Vlaardingen
www.deltahotel.nl

**Altijd het water
aan je voeten...!**



PUUR NATUUR
BEHANDELINGEN



**Lieneke
Terleth**

SCHOONHEIDS-
SALON

P.K. Drossaartstraat 55 ~ 3131PA Vlaardingen
Tel: 010 4342125 ~ www.lieneketerleth.nl
Facebook: Schoonheidssalon Lieneke Terleth



- Bloemwerken en arrangementen
- Goed gesorteerde snijbloemen
- Bloeiende- en bladplanten
- Bruidsboeketten en corsages
- Rouwwerken



Markgraafaan 135
3131 VL Vlaardingen
Tel: 010 43 43 704



JAC. VERKUIL
BLOEMSIERKUNST

STOUT
GRAFISCHE DIENSTVERLENING
Tel. 010 - 248 06 03 • www.stout.nu

Méer dan een drukkerij!



**DIJKSHOORN
EUROMOVERS**
EUROPEAN MOVE PARTNERSHIP

AL MEER DAN
50 JAAR
VERHUIZEN!

WWW.DIJKSHOORN.NL
TRAWLERWEG 8 3133 KS VLAARDINGEN TEL.: +31 (0)10-2480522

Vieren

Dit jaar vieren we dat we 75 jaar geleden bevrijd zijn van het juk van de Duitse overheersing. Maar het is wel een beetje wrang dat dit moet terwijl we zelf in een 'intelligente lockdown' zitten. Echte vrijheid zoals we gewend zijn is er momenteel nog niet bij, alhoewel het gelukkig wel weer de goede kant uitgaat. De Algemene Ledenvergadering moest helaas ook uitgesteld worden. Waarschijnlijk wordt hij nu in oktober gehouden, maar het bestuur heeft daar nog geen definitieve beslissing over genomen, en ook niet hoe en waar de ALV wordt gehouden. Wij houden u uiteraard op de hoogte via de website en de Nieuwsbrief (die krijgt u alleen als u ons een emailadres heeft gegeven: geen Nieuwsbrief ontvangen? Stuur ons uw emailadres!).

Maar wij willen uiteraard toch niet voorbijgaan aan 75 jaar bevrijding. Daarom staat dit Tijd-Schrift in het teken van deze herdenking. Een paar maanden voor zijn overlijden in april van dit jaar bood Bram van Dorp ons zijn herinneringen aan zijn onderduikperiode in Warmenhuizen aan. Hij had die voor zijn kleinzoons opgeschreven, maar het verhaal is zeker voor alle HVV'ers interessant. Het tweede artikel gaat over een Vlaarding, Willem de Waard, die



in Engelse dienst de Slag bij Arnhem mee maakte. Pieter Schlebaum deed er onderzoek naar en tekende het op.

Dan iets anders: de inning van de contributie. Die ging dit jaar wat anders dan anders, en helaas niet zonder slag of stoot. In principe is het systeem van ClubCollect heel gemakkelijk en gebruikersvriendelijk. Als je een beetje ervaring met de digitale wereld hebt, tenminste. En dat hebben veel van

onze leden niet, helaas. Dus was het voor een toch onverwacht groot deel van de leden een probleem om te betalen, en dat heeft weer tot veel – begrijpelijk – ongenoegen geleid en veel werk voor de penningmeester: allebei niet de bedoeling natuurlijk! We zijn met ClubCollect in gesprek om bepaalde zaken te verbeteren, en uiteraard hebben we er zelf ook van geleerd en zal het volgend jaar allemaal beter gaan. Zoals hopelijk ook met onze vrijheid.

Blijf gezond, we hopen u over een paar maanden weer te zien bij onze bijeenkomsten!

Eric van Rongen
Eindredacteur

Mededeling

U wordt verzocht vragen over uw lidmaatschap uitsluitend te richten tot de ledenadministratie (bij voorkeur via email info@hvv-vlaardingen.nl, of telefonisch 010-4749416, na 18.00 uur).

Memoires over mijn onderduiken tijdens begin februari 1944 tot en met 5 mei 1945

Abraham van Dorp

Bij het schrijven van deze herinneringen steun ik voor het grootste deel op mijn geheugen.

Aanleiding voor mijn onderduiken was het verrichten van bepaalde handelingen bij mijn werk op het Gewestelijk Arbeidsbureau, ook wel bekend als "Golgotha" te Vlaardingen, welke handelingen niet welgevallig waren bij de Duitse autoriteiten. Een anecdoten min of meer verband

houdende met bedoelde handelingen is, denk ik, het apart vermelden waard: einde 1942, misschien ook begin 1943, werd ik via mijn toenmalige chef van bedoeld

Het personeel van het Gewestelijk Arbeidsbureau achter de "Villa van Sterk" aan de Westhavenkade. Bram van Drop zit vooraan in het midden, met plusfour.
Collectie Familie van Dorp.



Gewestelijk Arbeidsbureau benaderd door een mevrouw Mol aan de Schiedamsche Weg te Vlaardingen met het verzoek een pakje met voedsel te smokkelen in het kamp Westerbork voor haar joodse echtgenoot. Met het voedselpakket bij mij ging ik per trein op weg naar een plaats in de buurt van Westerbork. Bij of op dat station heb ik een fiets gehuurd om naar het kamp Westerbork te rijden. In het kamp aangekomen trof ik daar een drietal met de Davidsster uitgeruste heren, aan wie ik een verhaal vertelde over een polshorloge, dat aan de bewuste meneer Mol tijdens zijn transport was geleend en dat ik weer kwam terughalen. Zeer verschrikt bezwoeren zij mij het kamp direct weer te verlaten, daar mijn aanwezigheid in het kamp niet alleen voor mij gevaarlijk was, maar ook voor hen! Op dat moment kwam er een bewaker in burgerkledij aanlopen, die vroeg wat er aan de hand was. Ik vertelde mijn verzonnen verhaal over het polshorloge aan hem. Kennelijk was deze man een, wat toen heette, "goeie". Hij wees mij n.l. heel behulpzaam en vriendelijk de weg naar een heideplek, waar ik de bewuste meneer Mol kon vinden. Op de heide aangekomen was er voor mij een aanblik, die mij waarschijnlijk mijn hele leven bijblijven zal. Op die bewuste heide werkten misschien wel een honderd mannen allemaal in een blauwe overall gestoken en allemaal met de bekende Davidsster op die overall. In mijn gedachten was het op die heide een veld vol met blauwe overalls en Davidsster-mannen, die met een schop in de

hand daar aan het werk waren. Ik stapte naar de eerste de beste werkende man en vroeg naar meneer Mol. Deze man riep op gedempte toon de naam "Mol". Dat geroep, alweer in mijn gedachten, golfde over dat heideveld van man naar man. Met resultaat, want de eerste man, die het geroep was begonnen, zei tegen mij: "Ga daar maar in het bos, daar komt hij aan." En inderdaad, na even wachten, kwam daar meneer Mol aan, die ik overigens nog nooit had gezien. Hij nam het pakje aan, begon meteen een gat te graven om het pakje te verstoppert. Na het graven gaf hij mij een hand, zei: Dank je wel." en verdween weer naar zijn werkplek. Enige weken na deze enerverende gebeurtenis, ging ik op bezoek bij mevrouw Mol (de nog jonge echtgenote van de bewuste meneer Mol in het kamp Westerbork). De reden van dat bezoek weet ik echt niet meer. In ieder geval dacht ik dat meneer Mol nog in het kamp Westerbork zou zijn of misschien wel weggevoerd naar Duitsland. Mevr. Mol begroette mij zeer vrolijk en zei onmiddellijk, dat ik maar snel naar de keuken moest gaan, want daar was een verrassing voor mij. Nou dat was er ook, want wie zat daar verborgen achter de keukendeur (oplettende lezertjes begrijpen het al): meneer Mol! De rest van de oorlog is hij daar ondergedoken gebleven en heeft op die manier gelukkig de oorlog overleefd. Omdat deze geschiedenis een diepe indruk op mij gemaakt heeft werd ik na de oorlog en met het vorderen van de leeftijd hoe langer hoe meer nieuwsgierig naar het hoe en waarom en vooral het hoe verder ging voor deze twee mensen Mol na de oorlog. Die nieuwsgierigheid bereikte zijn hoogtepunt bij het vijftig jaar herdenken van de bevrijding. Uiteindelijk is het me gelukt om weer contact te leggen met mevrouw Mol, intussen weduwe van de bewuste meneer Mol, die in de zeventiger jaren was overleden en met een andere mejuffrouw Molly Mol, die in de oorlog verloofd was met mijn toenmalige chef van het G.A.B. en die gedurende het onderduiken van meneer Mol o.a. voor distributiebonnen heeft gezorgd. Deze laatste mej. Mol is nu al jaren getrouwd met een ander dan mijn vroegere chef en woont in Spaarndam. Deze opmerking voor de volledigheid van mijn verhaal en (ook weer voor alle duidelijkheid): mevr. Mol woont nu al jaren in Rotterdam.

Dwargarbeiders in kamp Westerbork.
Collectie Asser Courant



T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB
1	1	1	X	1	X	R	A	1
2	2	2	2	2	2	2	X	2
X	X	X	3	X	3	3	3	X
X	X	4	4	4	4	4	X	X
X	X	5	X	5	5	5	5	5
6	6	X	6	X	6	6	X	6
7	7	7	X	X	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9
X	X	X	X	X	10	10	10	10

Bijzondere Afgiften

BA	BB	BC	BD	BE	BF	BG	BH	BJ
1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3

134 ab. opgekleefd

CONINKRIJK DER NEDERLANDEN
DISTRIBUTIE STAMKAART
TEVENS BEWIJS VAN OPNEEMING
IN HET BEVOLKINGSREGISTER

M/X No. **DSK 06349** ✱

Geslachtsnaam: *van Dorp*

Voor-naam: *Bram*

Geboren op: *23. Juni 1883*
Gem.: *Vlaardingen*

Nationaliteit: **NEDERLANDER**

Dagteekening aangifte	Gemeente en Adres	Paraaf Ambt.
	<i>Regenwoudste 22 Epoonweg 7</i>	<i>in.</i>

Afgegeven in Gem.: **VLAARDINGEN**
op **7. DEC. 1939**
De Aangewezen Ambtenaar van het Bevolkingsregister:
F. L. L.

Distributiestamkaart van Bram van Dorp.
Collectie Familie van Dorp.

Overigens is hier een woord van dank op zijn plaats voor Hans Matthijssen van het Stadsarchief te Vlaardingen, die mij uitstekend geholpen heeft bij het opsporen.

Dan nu mijn herinneringen over het onderduiken als zodanig. In Ddecember 1943 kreeg ik van Dick Doorduyn (zoals waarschijnlijk bekend een verzetsman van de L.O. in Vlaardingen) bericht, dat er een verzoek voor mijn arrestatie was gezonden aan de Sicherheitsdienst te Rotterdam door de "bloedhond", te weten de "Fachberater" van het Arbeidsbureau in Vlaardingen "Herr Seitz". Naar mij later werd verteld, was deze "Herr Seitz" zo ondersteboven dat ook ik dingen had gedaan die niet door de Duitse beugel konden, dat hij geschokt uitgeroepen moet hebben: "Auch der Braam!" Ook weer naderhand, d.w.z. na de

bevrijding, werd mij door een oud-collega van het Arbeidsbureau verteld, dat het bewuste arrestatieverzoek door een andere oud-collega, die op dat moment bij de Sicherheitsdienst werkte, was verdonkeremaand. Helaas heb ik nooit uitgezocht wat hier allemaal waar van was. In begin 1944 kreeg ik van Dirk Nouwt, ook weer een vroegere collega van mij bij het Arbeidsbureau en ook bij het verzet betrokken, een brief mee in een gesloten enveloppe, gericht aan de landbouwconsulent in Haarlem. Daarbij kreeg ik het advies om met deze brief met de trein naar Haarlem te gaan en me aldaar te melden bij het bureau van de bewuste landbouwconsulent. Zo'n landbouwconsulent met zijn medewerkers was toen, en misschien nog wel, een overheidsinstelling. En, beste lezers en lezeressen, een overheidsinstelling in die oorlogsjaren was dikwijls een bureau waar meestal nogal wat Duitsgezinde en/of N.S.B.-ers werkten. Dit was in ieder geval de situatie bij het Gewestelijk Arbeidsbureau te Vlaardingen. Als ik

daar een ruwe schatting, zo uit mijn herinnering, over maak, dan was er bij dat Arbeidsbureau in Vlaardingen toch zo'n 80% van de medewerkers lid van de N.S.B. en van de overige 20% was misschien de helft, dus 10%, min of meer Duitsgezind. Dus met die personeelsbezetting in gedachten kwam ik aan bij het bureau van bedoelde landbouwconsulent. Ik werd ontvangen in het privékantoor van de landbouwconsulent zelf. Zijn kantoor grensde aan een zaal waar zijn medewerkers, naar mijn schatting zo'n twintig man, hun landbouwkundige werk zaten te doen. De landbouwconsulent nam de aan mij meegegeven brief aan en las de inhoud daarvan. Toen gebeurde er iets, waar ik stomverbaasd over was. Hij deed de deur open van zijn kantoor naar de zaal, waar al zijn medewerkers zaten en riep keihard: "He, jongens, ik heb hier een jongen die achter zijn broek wordt gezeten door die bloedhond van een Seitz uit Vlaardingen." Een van die "jongens" reageerde direct en zei dat hij nog wel een onderduikplaats voor mij wist. Daarop kreeg ik van die bewuste man mondelinge instructies om me in Schagen te melden op een adres van ene meneer de Vries. Naderhand heb ik me verbaasd, en ik verbaas me er nog steeds over, hoe naïef het was om mij in die tijd een brief mee te geven, waar zulke risicovolle zaken in stonden. In Schagen op het bewuste adres aangekomen werd ik zeer vriendelijk ontvangen en kreeg onmiddellijk een aantal boterhammen met beleg aangeboden, wat in die tijd een leukernij eerste klas was. 's Avonds om ongeveer vijf uur kwam iemand mij op de fiets afhalen. Hij had een tweede fiets bij zich, die voor mij bestemd was. En daar gingen we, op naar Warmenhuizen. Nooit van gehoord. Warmenhuizen, waar is dat? Wel, een klein gezellig dorpje in de kop van Noord-Holland. Een voornamelijk landbouwgebied, waar veel koolsoorten werden verbouwd. Er stond zelfs een zuurkoolfabriek. Een aantal mensen van het dorp werkte dan ook op "het" fabriek. Ik kwam terecht in een bakkersfamilie, met de toepasselijke achternaam Bakker, bestaande uit vader, moeder, drie zoons en twee dochters. Het was dus vader en moeder Bakker, met de zoons Theo, Nico en Thijs, plus de dochters Bets en Han. Een meer dan hartelijke ontvangst, kennismaking met de

hele familie in de woonkamer en koffie met koek. Wat wil je in zo'n tijd nog meer?! Door vader Bakker werd mij uitgelegd wat de bedoeling was. Ik werd aangenomen als inwonend bakkersknecht. De "taakomschrijving", mondeling toegelicht door vader Bakker was: 's morgens vanaf 6 uur ongeschoold hulpdiensten verrichten in de bakkerij en vanaf ongeveer tien uur 's morgens "te vent" gaan met de broodkar of de bakkersfiets. Na de middagmaaltijd, 's middags dus, weer "te vent", maar dan met de bakkersfiets om klanten te bedienen buiten het dorp. De arbeidsvoorwaarden waren: gratis kost en inwoning en vijf gulden per week loon. De werktijden waren van maandag tot en met vrijdag van 6 uur 's morgens tot ongeveer 6 uur 's avonds. Op zaterdagen van vier uur 's morgens tot ongeveer 7 uur 's avonds. Tussen de middag ongeveer een uur voor de middagmaaltijd. Werkkleding moest ik zelf voor zorgen. Dit laatste betekende, dat ik een brief schreef aan mijn familie, ten eerste om te laten weten waar ik was terecht gekomen en om te laten weten hoe zij met een bepaalde code mij schriftelijk konden bereiken en ten derde om te vragen of mijn vader zomerpostgoed naar mij wilde zenden, zodat ik dat zomerpostgoed als bakkerijkleding kon gebruiken. Hetgeen geschiedde. Overigens is het meer dan waard te vermelden dat de ondergrondse in de persoon van Dick Doorduyn elke week vijf gulden aan mijn vader en moeder betaalde. Dit laatste bedrag en de vijf gulden welke ik als loon kreeg uitbetaald door vader Bakker, zijn wel verrekend met het gederfde salaris over mijn onderduikperiode dat ik niet in dienst was van het Arbeidsbureau. Als eerherstel, heette dat toen, kreeg ik dat achterstallige salaris na de oorlog uitbetaald. De eerste nacht in Warmenhuizen bracht ik door in het huis van een van de verzetsmensen in Warmenhuizen en wel van Jan en Antje Beemsterboer. Een jonge handelaar (echte zakenman) in poot aardappelen en zaden. Het leuke is, dat in de tijd dat ik in Vlaardingen bij Chloride Batterijen werkte (dus na de oorlog), wij batterijen leverden aan het intussen flink gegroeide bedrijf van deze Beemsterboer. In het huis van de familie Bakker sliep ik op een zolderkamertje met zoon Nico in een soort bedstee. 's Morgens om vijf uur werden we gewekt, waarna na het

ritueel van wassen en aankleden het werk in de bakkerij begon. Samen met de zonen Theo en Nico begonnen we dan aan het broodbakken. Dit werk was voor mij geheel nieuw, want tot nu toe had ik alleen maar kantoorwerk gedaan. Gestoken in de zomerpostkledij van mijn vader mocht ik aan de elektrisch aangedreven trog deze rond-draaien om het "regeringsdeeg" te maken. Dat deeg bestond uit een samenstelling van meel, water, een weinig melk en zout en gist. Omdat gist in die periode ook al zeer schaars was, werd er de avond tevoren al een surrogaat-gist gemaakt. Waaruit dit bestond weet ik niet meer. Als het deeg klaar werd bevonden door de oudste zoon Theo werd het met een aantal machtige armzwaaien, waar ik op den duur aardig bedreven in raakte, op een tafel gesmeten. Op die tafel lag een aantal meelzakken, bestrooid met meelpoeder en daarop kwam dan het deeg terecht. Daarover ging weer een aantal met meelpoeder bestrooide zakken. De bedoeling hiervan was om het deeg al te laten voorrijzen. Door de beide broers Theo en Nico waren intussen andere voorbereidende werkzaamheden gedaan, zoals het opstoken van de oven en de rijskast. Nadat het deeg een tijdje "voorgerezen" was werd het door Theo en Nico beoordeeld op zijn, zeg maar, rijpheid voor verdere bewerking. Dat was dan het afsteken van stukken deeg. Dat afsteken was dan mijn taak, daarbij het afgestoken stuk deeg op een weegschaal werd afgewogen voor het juiste gewicht. Dat afgestoken en gewogen stuk deeg werd dan door de beide broers tot "bollen" verwerkt en in "pannetjes" gedaan. Daarna gingen de pannetjes met de bollen in de rijskast. Dat betekende voor ons harde zwoegers in de bakkerij pauze. En, heel belangrijk, in ieder geval voor mij, in die pauze kregen we ons ontbijt van Bets, de dochter des huizes. En let wel, zeker voor die tijd: dat ontbijt bestond uit een beker melk en vier dikke goed besmeerde en belegde boterhammen. Voorwaar een smulpartij voor een jongen in zijn groeiperiode en komende uit een omgeving waar schraalhans al aardig meester was geworden. De hele tijd dat ik bij de familie Bakker was ondergedoken, keek ik elke morgen uit naar deze onderbreking met dat voor mij overvloedige ontbijt. Overigens, de andere maaltijden waren eveneens voor mij hoogtepun-

ten, dat kan ik jullie wel vertellen! De jongens en meisjes en de mannen en vrouwen van na de Tweede Wereldoorlog zullen na het lezen van dit eten-verhaal waarschijnlijk begrijpen waarom er door mijn generatie nogal eens "zeurderig" tegen kinderen werd gezegd, als er klachten waren over het eten, b.v. het niet opeten van de maaltijden: "Je zult er nog eens naar opsnakken, je hebt zeker de oorlog niet meegemaakt." Terwijl ik dit schrijf, bedenk ik dat er veel meer mensen zijn geweest in die oorlogsperiode dan boffers zoals ik, die letterlijk de bodem uit een pan schraapten om nog wat waterige etensresten te pakken te krijgen. Na deze moraal terug naar mijn bakkersonderduiktijd. Na het ontbijt waren de bollen voldoende in de rijskast gerezen. Dus gingen de pannen met de bollen de oven in. Hoe lang de baktijd was, weet ik niet meer. Die baktijd werd in ieder geval dan wel gebruikt om de tafels, waar het voorrijzen en het afsteken plus opbollen van de stukken deeg was gebeurd, op te ruimen en schoon te maken. Voorbereidingen voor de voorbereidingen van het maken van koek en gebak. Jawel, dat was er, ondanks de hongertijd, heus wel bij. Hoe kon dat nou, hoor ik de oplettende lezertjes al weer vragen. Er was toch overal gebrek aan. Jawel, maar niet in die streek waar ik was ondergedoken. De kooltelers hadden namelijk voor een groot gedeelte hun land omgebouwd voor het verbouwen van tarwe. Bovendien was er in die streek in en rond Warmenhuizen ook nog een groot aantal veeboeren. Overigens werd er in de taal die daar werd gesproken, t.w. het Westfries, een onderscheid gemaakt tussen boeren (met koeien voornamelijk) en bouwers. Die laatsten waren dan de verbouwers van kool en tarwe. Ziezo, mijn taak van hulpverleners in de bakkerij zat er op. Ik moest de broden in een bakkerskar laden en daar ging ik met mijn broodkar de straten van Warmenhuizen op om het brood aan mijn klanten te verkopen. De eerste dag ging bakker-vader-Bakker met mij mee om de weg te wijzen en mij te introduceren bij de klanten. De eerste dag dat ik alleen met de bakkerskar er op uit ging, was ik al heel vlug klaar. Maar dat duurde niet lang. Bijna alle klanten wilden niet alleen brood kopen, maar ook de laatste nieuwtjes en, als het kon, schandaaltjes uit het dorp te weten komen en



Ansichtkaart van Warmenhuizen, bakker Bakker woonde in het hoge huis. www.warmenhuizeninoudefotos.nl

"Brammetje" van de bakker was daar een van de aangevoerde personen voor. Een soort avantgarde verslaggever van "Prive". Nou ja, als het maar geen Henk v.d. Meiden was. Bovendien wisten nogal wat klanten dat bakker Bakker zijn radio niet had ingeleverd en dat er om zeven uur 's avonds bij ons altijd werd geluisterd naar Radio Oranje. En dus had ik er nog een taak bij en wel die van mondellinge verslaggever van ondergronds nieuws. Dat het niet bij die verslaggeving bleef, laat zich waarschijnlijk wel raden. Er waren als gevolg van dat nieuws uit Engeland natuurlijk ook filosofische gesprekken over hoe lang het nog wel zou duren en wanneer nou die "rot moffen" eens zouden opsodemieteren. En die conversatie werd ook door mij al snel in sappig Westfries gevoerd. Het Westfries, zoals dat vooral na de oorlog bekend werd door ene Wouter Wognum uit Skagen. En, toevallig of niet, de laatste tijd ook nog op de televisie door de Westfriesse moeder van

Karin Bloemen! Enkele woorden uit dat Westfries kan ik me nu nog wel herinneren: "Nò, joh, mot je deer kaike". En dan was er na de eerste "ventronde" van 's morgens de warme maaltijd! En wat voor een maaltijd. Altijd groente en aardappelen en vlees! En na de maaltijd er weer op uit, dan nu op de bakkersfiets met brood voor de klanten buiten Warmenhuizen. Tot aan Schoorldam had ik er klanten. Ik moest dan over de Westfriesche (oude spelling) Zeedijk fietsen. Ik kan jullie verzekeren, dat dat mijn kuitspielen behoorlijk gestaald heeft. Het leek wel of ik op die dijk altijd tegenwind had. En het kon er waaien! Als ik dan klaar was met het venten van mijn broden, kreeg ik de opdracht om gebak te bezorgen bij klanten. Vooral op de zaterdagen, en dan met name op zaterdagen voor feestdagen, zat de grote mand voorop mijn bakkersfiets vol met gebak en witte broden. Die laatste witte broden waren dan gebakken van het meel van echte tarwe, dat de bouwers bij de bakker hadden gebracht. Daarnaast waren er nogal wat kinderen van bouwers die 's morgens door hun moeders klaargemaakt deeg in pannetjes kwamen

brengen om dat deeg bij de bakker te laten rijzen en bakken tot brood. Een leuke anekdote is het volgende: in de jaren tachtig had ik uit hoofde van mijn bestuurslidmaatschap bij de Industriële Kring te Vlaardingen nog al eens contact met de eerste vrouwelijke gemeentesecretaris van Vlaardingen, Trees van Miltenburg-Kraakman. Laat zij nou een zuster zijn van twee meisjes die regelmatig bij de bakker in Warmenhuizen aan mij zulke pannetjes deeg kwamen brengen. Nog erger: zij was na de oorlog als jong meisje van 13/14 jaar verschillende malen "te oppas weest" (Westfries!) voor de kinderen van zoon Theo van bakker Bakker. Kleine wereld toch! Na de alweer overvloedige (in ieder geval voor die tijd) avondbroodmaaltijd gingen we eerst om zeven uur naar de Engelse zender luisteren en daarna tot aan de spertijd een wandeling in het dorp, waarbij dan het praten (roddelen) met andere dorpsbewoners niet geschuwd werd. Zaterdagavonden werd er nogal eens gedanst in de daarvoor schoon- en klaargemaakte bakkerij. Dat was dan in de latere periode bij olielichtjes en op muziek van grammofoonplaten. En bij de muziek van een accordeon, gespeeld door een blozende en in mijn ogen knappe Westfriese deerne, werd er dan ook wel in de woonkamer liederen gezongen dat het een lust was. De oplettende lezertjes zullen intussen wel gemerkt hebben dat mijn onderduikerstijd nou niet bepaald een moeilijke periode voor mij geweest is. Integendeel, ik heb toen als toch nog steeds jonge jongen in zijn puberteit en groeiperiode behoorlijk van het leven genoten. Ik hoor in gedachten bij jullie al weer een vraag opporrelen: "Hoe kon je nou als onderduiker zo vrij over straat gaan en zelfs met je bakkersfiets je buiten het dorp wagen?" Simpel: ik was toen nog zo klein, dat ik geen gevaar liep als onderduiker te worden aangezien en daarnaast waren er in Warmenhuizen en omgeving geen Duitsers aanwezig. Dat neemt niet weg, dat het grootste deel van de bevolking van Warmenhuizen mij kende als Brammetje van de bakker en wist dat ik onderduiker was. Heb ik me dan nooit hoeven te verschuilen? Ja en wel drie keer. Luister en huiver niet: op een morgen, het was vrijdag of zaterdag voor Pasen in 1944, waren we druk bezig in de bakkerij. Plots komt daar de aanstaande schoon-

zoon van vader Bakker, Arie Wester, de bakkerij binnestormen onder het roepen van de kreten: "Jongens weg wezen er is razzia in het dorp!" De jongens die dan gevaar liepen opgepakt te worden, waren in ieder geval Nico, die Arie Wester en ik. Naast de bakkerij was er een erf van een boerderij, die van Arie Wester zijn vader was. En op dat erf stond een hooiberg, die nog half gevuld was met hooi. Dus alle drie in die hooiberg. Planken neergelegd van het dak van een schuurtje, dat met een klein stukje in die hooiberg stak. Die planken kwamen dan met de andere zijde terecht op de rand van een kuil, die we intussen met onze handen in dat hooi hadden gemaakt. Een schuilplaats dus voor ons, maar vraag niet wat voor een! Zo primitief en doorzichtig als het maar kon! Voorlopig was er nog niks aan de hand. Het enige gevaar dat dreigend voor ons kon zijn, was een konijn dat over de planken heen liep. Tot ons geluk viel dat konijn uiteindelijk tussen twee planken door, precies op Arie Wester, die slager van zijn vak was. Die kneep dat konijn zo tegen zich aan, dat het geen verdacht geluid meer kon maken, waarop datzelfde konijn van angst op Arie ging pissen. Nou en! Wat was dat? Door de kieren van het overhangende hooi zagen we een aantal Duitse soldaten aan de overkant van een sloot, die aan het erf van de hooiberg grensde. En ze waren aan het turen naar onze hooiberg. Dat was effe benauwd! Gelukkig maakten ze geen bewegingen onze richting op. Totdat... er een jongen van een jaar of vierentwintig over het erf liep. Die werd al spoedig gezien door de Duitse soldaten. "Halt" werd er tegen die jongen geschreeuwd. Ja, kan je net denken. Die jongen er als een haas vandoor. En dus in een tijd van een snuf wemelde het van de Duitse soldaten rond de hooiberg. Wij knepen 'em als een ouwe dief. Wonder boven wonder: die Duitse soldaten liepen wel de aangrenzende schuur in en uit om te zoeken. En waarom ze niet in de hooiberg hebben gekeken of geprikt met de bajonetten van hun geweren is me nog steeds een raadsel. In ieder geval zijn wij niet opgepikt geweest. Dat avontuur duurde van 8 uur 's morgens tot ongeveer 1 uur 's middags. En regenen dat het deed en koud dat het was! Op een of andere manier had ik geluk. Ik had uiteraard die morgen in de regen met mijn bakkers-

kar moeten venten. Door de razzia moest nu die arme vader Bakker zelf met de broodkar in de regen er op uit in mijn plaats. Waarom was er door de Duitsers zo'n grootscheepse razzia op touw gezet? En grootscheeps was het. Een groot aantal soldaten onder leiding van de Sicherheitsdienst was hier voor ingezet, terwijl het dorp al om 6 uur 's morgens was omsingeld. Wat was er gebeurd? De burgemeester van Warmenhuizen was door de Duitsers gesommeerd om een aantal nog in Warmenhuizen aanwezige mannen te leveren voor het plaatsen van palen aan het strand bij Schoorl. Aan die sommatie had de toenmalige "goeie" burgemeester niet voldaan. Met het gevolg dat hij en een ambtenaar met de bevolkingskaarten waren ondergedoken. Zodoende! De tweede keer dat ik mij heb verstopt bleek later loos alarm te zijn. Toch nog wel het vertellen waard. Dus, opnieuw: luister, maar huisver beslist niet! Op weg terug naar huis in Warmenhuizen van Schoorldam vandaan, waar ik mijn ventwerk met de bakkersfiets had gedaan, werd ik aangesproken door een inwoner van Schoorldam met het advies om niet naar Warmenhuizen te fietsen, want daar was een razzia aan de gang. Wat nu. Ik besloot om mijn bakkersfiets achter te laten bij een klant en te voet langs de spoordijk Warmenhuizen omzichtig proberen te bereiken. Die klant was een boerin, aan wie ik mijn voornemens vertelde en verzocht om mijn fiets bij haar te mogen achterlaten. "Nee, m'n knech, deer kom niks vanin", was haar commentaar. Ik mocht van haar in geen geval terug naar Warmenhuizen. "Verberg je maar op de boetzolder", was haar stellige opdracht aan mij. En dus klom ik met behulp van een ladder de boetzolder op. Boet is het Westfriesse woord voor schuur. Het was intussen zo'n uur of vijf in de namiddag. Op die boetzolder heb ik gelegen tot, denk ik, een uur of acht. Omstreeks dat tijdstip werd ik uit mijn schuilplaats verlost door de boer, die zijn ladder weer tegen de boet had gezet en mij kwam vertellen, dat ik uit mijn schuilplaats komen. Hetgeen ik deed. Ik werd naar de keuken geloodst van de boerderij. Bij dat loodsen kreeg boer Hillebrand (zo heette de boer) van zijn vrouw op zijn kop, omdat hij op het grint liep met zijn klompen en niet op het gras. Dat zouden eventuele Duitsers immers op de

weg kunnen horen, volgens vrouw Mosch (de naam van de boerin). En dan was ik toch nog de klos. In de keuken zat Marie, de dochter van het boerenechtpaar. En op de keukentafel stonden voor mij wel 5 boterhammen, dik besmeerd met boter en voorzien van ham, en kaas met een beker melk klaar om genuttigd te worden. "Zo bakker, eet d'r maar lekker van, m'n knech", was het eet smakelijk van vrouw Mosch. Om ongeveer negen uur zeeg de oude Hillebrand Mosch op zijn knieën voor een keukenstoel om zijn avondgebed te doen en verdween naar bed. Het was voor hem de volgende morgen weer vroeg dag. En volgens vrouw Mosch bleven zij en haar dochter Marie nog wel even op, om bij te praten met elkaar. Het was mij al gauw duidelijk, dat dat met elkaar bestond uit een monoloog van vrouw Mosch, waarbij Marie en ik dan haar toehoorders waren. En als ik soms ook naar bed wilde, dan kon dat. Ik moest dan wel in de bedstee naast Hillebrand slapen, want weliswaar was het bed van Marie groot genoeg, maar daar ging vrouw Mosch zelf naast liggen. Dat was in geen geval voor mij weggelegd. En daar ging ik: als jongen van 20 jaar in de bedstee naast een, toen in mijn ogen, ouwe man. Let in dit verband op het woordje "toen". De volgende morgen ben ik welgemoed op mijn bakkersfiets weer naar Warmenhuizen gegaan. Bij de familie Bakker was iedereen stik ongerust. Ze begrepen er niets van. En om die avond daarvoor uit te vinden waar ik ergens uithing was mede door de oorlogsomstandigheden niet mogelijk geweest. Enfin, ik was weer terecht. En uiteindelijk hebben we met zijn allen nog hartelijk kunnen lachen om het door mij beleefde avontuur. En natuurlijk met name om mijn onmogelijkheid het bed te delen met Marie! Bovendien bleek, dat er helemaal geen sprake van een razzia was geweest!

De derde keer heb ik mij op zolder achter schotten boven de bakkerij verscholen. Dat moet in maart 1945 geweest zijn, toen we hooiwagencontrole bezoek kregen van een stelletje landwachters of, zoals deze in uniform gestoken NSB-ers toen genoemd werden: Jan Hagel. Gelukkig ben ik daar ook weer zonder kleerscheuren afgekomen. Ik heb nog niet verteld, dat de bevolking van Warmenhuizen

toen voor, naar mijn idee, 80% uit Rooms-katholieken bestond. Dat betekende voor mij, dat ik daardoor wat meer te weten ben gekomen over het Katholicisme. Zeker als het om praktische, dagelijks voorkomende dingen ging. Het Onze Vader heb ik daar geleerd, weliswaar doorspekt met een aantal Weesgegroetjes. En daarbij was ik stomverbaasd te merken, dat dat gebed werd uitgesproken met name voor de warme middagmaaltijd, terwijl de dochter Bets onder dat hardop uitgesproken gebed alsmaar heen en weer liep om de aardappelen, het vlees en de groente op tafel te zetten. En daarbij werd commentaar als "Pas op de juskom, die is heet", niet geschuwd. Ik kwam weliswaar niet uit een godsdienstig gezin, maar toch werd door ons als het "Heere, zegen deze spijzen" werd gezegd de nodige rust in acht genomen. Als ik met mijn bakkerskar de Rooms-katholieke Kerk voorbij liep, nam iedereen die daar in de buurt liep of fietste de hoed of pet voor mij af. Tenminste, dat dacht ik. "Jeetje", dacht ik dan en dat voor zo'n doodgewone bakkersknecht! Tot ik er achter kwam, dat het uit eerbied voor de heilige hostie was, dat men hoed of pet afnam. Op een keer maakte ik een babbeltje met een van de jonge schone van het dorp. Ik zag in de verte de pastoor aankomen op zijn fiets. Hij reed met een hand aan het stuur, terwijl de andere hand in zijn binnenzak was gestopt. Die pastoor was een klant van mij. Uiteraard, want bakker Bakker was ook Rooms-katholiek. Bovendien deed die pastoor door zijn vriendelijkheid mij altijd denken aan de vriendelijke pastoor uit de Merijntje Gijzen cyclus van A.M. de Jong. Ik groette, toen hij dichterbij gekomen was, hem zeer vriendelijk. Tot mijn stomme verbazing zei hij niks terug en reed met de ogen stug op de grond gericht ons zo maar voorbij. Ik wou daar iets over zeggen tegen het meisje. Weer stomme verbazing voor mij. Daar lag dat lieve kind op de grond. Althans, dat dacht ik. Dus vroeg ik bezorgd: "Ben je gevallen"? Nee, zij was op haar knieën gezonken, had daarbij een kruisje geslagen, want meneer pastoor was voorbij gekomen met het heilig oliesel bij zich om een mogelijk stervende te bedienen. "Oh" was mijn bedremmelde respons. Er was, ondanks de benarde oorlogstijd ook nog wel een bruiloft. Han, de dochter van

bakker Bakker ging trouwen met Arie Wester, j-e weet wel: van dat konijn in de hooiberg. Mijn huwelijkscadeau voor het bruidspaar was een door mijn grootvader Van Dorp in Vlaardingen gemaakte mat van touw met in het midden de letters: AvD. AvD, je begrijpt, stond voor Abraham van Dorp. Zowel mijn naam als die van opa. Er waren ook wel eens filmvoorstellingen. Dan kwam er een reizende filmwagen naar een van de zaaltjes, verbonden aan een café. Voor die voorstelling moest je kaartjes reserveren. Je zat dan met zijn allen op lange banken. En op een van de zitplaatsen van zo'n bank lag dan een papiertje met erop geschreven: Brammetje van de bakker. Dat was dan de van tevoren gereserveerde plaats. Welke films er vertoond werden kan ik me niet meer herinneren, maar het zullen beslist wel door de censuur goedgekeurde films zijn geweest. In de hongerwinter was Warmenhuizen ook een verzamelplaats en doorgangplaats voor de mensen uit de grote steden, die naar het platteland kwamen om voedsel te kopen. Er was zelfs stro beschikbaar in zaaltjes, waar de mensen konden overnachten. Juni 1944, D-day! Wat een vreugde toen we daar kennis van kregen. En wat een teleurstelling toen het maar niet opschoot! In september (ik meen op de bewuste Dolle Dinsdag) gingen we met een aantal dorpsgenoten naar de Helderse Weg bij Schoorldam om Canadese troepen te verwelkomen en toe te juichen. Tenminste, dat dachten we. Ze waren immers die morgen al in Haarlem gesignaleerd. Nou, dat is mooi een enorme teleurstelling geworden. De geruchtenmachine werkte toen op volle toeren. Zoals bekend duurde het nog vele bange en donkere maanden voor de bevrijding daar was. In overleg met vader Bakker en de ondergrondse werd besloten dat het voor mij geen al te groot risico zou zijn, als ik op oudejaarsdag van 1944 naar Vlaardingen zou gaan op de fiets. Dus vertrok ik die bewuste morgen zo vroeg als de spertijd het toeliet op een geleende fiets naar Vlaardingen. Ik kreeg daarbij broden en meel mee voor mijn familie in Vlaardingen 's Avonds om ongeveer vijf uur kwam ik thuis in Vlaardingen. Je kunt je waarschijnlijk voorstellen, wat voor een verbaasde gezichten mijn vader, moeder, broers en zus trokken, toen zij me daar geheel onverwacht op de fiets zagen aankom-

men. Blijdschap alom, die nog verhoogd werd door het meegebrachte voedsel. Op 2 Januari 1945 de terugtocht weer op de fiets naar Warmenhuizen. Noch op de heenweg, noch op de terugweg op welke manier dan ook iets beleefd of in gevaar geweest. En dan 5 Mei, de dag van de bevrijding! Net als elders in het land grote vreugde, opgewondenheid en enorme blijdschap. Ik ben toen niet meteen naar huis gegaan. Er moest immers nog een opvolger voor mij komen. Wel ben ik in begin juni nog een keer op een geleende fiets naar Vlaardingen gereden. De bedoeling was om met een andere fiets weer terug te gaan naar Warmenhuizen, die dan weer werd gebruikt om met mijn schamele bezittingen in o.a. de houten koffer voorgoed huiswaarts te keren. Dat gebeurde op een zondagmorgen. Uitgewuifd door vrienden uit het dorp ging ik met nog een onderduiker op weg naar huis. Die andere onderduiker had de beschikking over een driewieler met een achterwiel op luchtbanden, terwijl de beide voorwielen van z.g. anti-plof banden waren voorzien. Orndat op de Helderse Weg al bleek dat er een scheur zat in het achterwiel van de driewieler, hebben we tot aan Voorburg, waar mijn mede-onderduiker woonde, met fiets en driewieler moeten lopen. Daar hebben we toen tot aan Voorburg twee dagen over gedaan. Onderweg hebben we overnacht in een leegstaand huis in Velsbroek. In Voorburg heb ik toen overnacht bij de ouders van mijn mede-onderduiker. En daarna op de fiets terug naar huis in Vlaardingen.

Nog; even dit: in Warmenhuizen waren op een gegeven moment wel zo'n 60 onderduikers gehuisvest en dat op een bevolking van in totaal plm 2000. Stel dat zo'n gezin in Warmenhuizen toen gemiddeld uit 5 personen bestond. Dan was er sprake van ongeveer 400 gezinnen. Op zich betekent dat, dat er dus 15% van de bevolking onderdak en eten gaf aan onderduikers. En afgezien van mogelijke economische voordelen, was dit toch voor die pleegouders een behoorlijk risico. Ik denk, dat het op zijn plaats is om dat bij deze herinneringen alsnog te vermelden als een huldebetoen aan al die moedige families die zich daarvoor hebben ingezet. Beter laat dan nooit!



Bram van Dorp, overleden op 8 april 2020.

Collectie Familie van Dorp.

Overigens heeft een aantal onderduikers met behulp van enkele dorpsgenoten deze dank en hulde direct na de bevrijding getoond aan de onderduikpleegouders door het opvoeren van een revue met de toepasselijke titel: "Wij komen weer boven!" De uitvoering daarvan vond plaats in zaal Wester, waarbij niet alleen de onderduikpleegouders waren uitgenodigd en ook in grote getale aanwezig waren, maar ook de notabelen van het dorp en de mensen van het verzet. Wegens groot succes van deze revue is nog een tweede voorstelling gegeven voor de overige bewoners van Warmenhuizen tegen een redelijke entreprijs. Nou, dat was het dan.

23 Januari 1997. Opa Bram van Dorp.

Aan mijn dierbare kleinzoons Tim en Jon.

In het kielzog van de bevelhebber

Een Vlaardingse commando tijdens de slag om Arnhem

Pieter Schlebaum

Afgelopen september werd er op grootse wijze herdacht dat het 75 jaar geleden was dat operatie Market Garden plaatsvond. Dit was de codenaam voor een grootscheepse geallieerde operatie op Nederlands grondgebied in september 1944. De Arnhemse burgemeester Ahmed Marcouch pleitte er in aanloop naar de plechtigheden voor om deze herdenking een nationaal karakter te geven. De gevechten hadden volgens hem niet alleen een grote impact op de omgeving waarin zij plaatsvonden, maar zeker ook op de rest van Nederland en Europa. Toch werd de operatie buiten de direct betrokken provincies en gemeenten lang niet overal herdacht. Dat gebeurde wel in Vlaardingen, al zij het in klein comité. Op woensdag 25 september vond er een door de Stichting Nationale Gedenkdagen Vlaardingen georganiseerde bijeenkomst plaats in de burgerzaal van het Stadhuis, waarbij ook de slachtoffers van operatie Market Garden werden herdacht.

Wat men zich daarbij niet beseft zal hebben, is dat er ook een geboren Vlaardinger onderdeel uitmaakte van de geallieerde troepenmacht. Willem de Waard beleefde de gevechten van zeer dichtbij, vanuit het Britse hoofdkwartier.

Vlaardingen

Willem de Waard was de zoon van Klaas de Waard en Apolonia Walraven. Beiden waren zij geen Vlaardingers van geboorte (Klaas was geboren in Poortugaal en Apolonia in Wilhelminadorp), maar in 1914 streken zij neer in Vlaar-

dingen. Klaas was fustkuiper van beroep. Na hun huwelijk in de zomer van 1914 ging het stel wonen aan de Pieter Karel Drossaartstraat, om enige maanden later te verhuizen naar de Prins Hendrikstraat. In 1915 werd hun oudste zoon Simon geboren, twee jaar later gevolgd door een tweede zoon, Willem. Willem werd op 6 mei 1917 geboren en zijn geboorte werd de volgende dag aangegeven bij de Vlaardingse burgerlijke stand. In het najaar van 1919 verhuisde het gezin naar Velzen.

Vier dagen na Willem's drieëntwintigste verjaardag brak de Tweede Wereldoorlog uit. Hoewel hij als dienstplichtige is opgeroepen voor de Nederlandse krijgsmacht, speelde De Waard geen rol tijdens de meidagen. "Ik heb niet aan het front gediend, daar ging het in mei 1940 allemaal te snel voor."

Engelandvaarders

Voor de sterk Oranjegezind opgevoede De Waard was het geen optie om de Duitse bezetting gelaten te ondergaan. Al snel werden er samen met boezemvriend Ab Homburg plannen gesmeed om de oversteek naar Engeland te maken. "We hebben bij elkaar op school gezeten: kleuterschool, lagere school, hbs. En de jongerenvereniging natuurlijk. Je kon op drie manieren naar Engeland. Via België, Frankrijk, Spanje en Portugal en dan proberen over te steken. Door te gaan werken in Duitsland en dan via Zwitserland verder. Of over de Noordzee. Dat laatste werd het. Eerlijk gezegd hebben we over die andere mogelijkheden

niet eens nagedacht. Ze stonden ons een beetje tegen, we vonden ze niet zo safe.”

Homburg wist contact te leggen met Cor Sporre, die bij de hoogovens werkte en de beschikking had over een boot. Er werd besloten om de overtocht met zijn drieën te wagen. De mannen wisten aan een buitenboordmotor te komen en verborgen deze op het Hoogoverterrein. “Die hebben we eerst nog wel even uitgeprobeerd, in een regenton. Cor zorgde voor de benzine, of benzol, of in elk geval brandstof die we nodig hadden. Had hij op z’n werk

achter voor zijn ouders. Op de fiets vertrok het drietal naar de plek waar ze de boot hadden verstopt. “We hebben de spullen tevoorschijn gehaald, de boot in het water laten zakken en de motor verstopt onder een jutezak. We hadden een paar kanopeddels bij ons en een aktetas met wat papieren.” Op dat moment realiseerden de mannen zich dat zij zich verder maar matig hadden voorbereid op de oversteek. “Proviand? Een paar repen chocola, geloof ik, en wat water. Meer niet. We hadden ook geen speciale kleren aan, geen oliejas of zo, gewoon een lange winterjas. Geen zwemvest, ook niks op m’n hoofd. Ja, achteraf zeg je: dat hadden we beter kunnen doen.”

Kriegsgefangene personalkarte van ‘Willie’ de Waard, geboren te Vlaardingen (Bron: The National Archives Londen).

‘geleend’, zei hij. Van een zwager van Homburg kregen we een kompas en een trawlvisser uit IJmuiden vertelde hoe dat ding werkte. ‘Als je nou koers zoveel houdt dan vaar je richting Harwich.’ Dat was het ongeveer. Ik had wel eens in een kano gevaren, maar ik wist niet eens wat bakboord en stuurboord was. Links en rechts, zeiden we.” Behalve de zwager van Homburg en de visser werd niemand verteld over de op handen zijnde poging van het drietal om naar Engeland te ontsnappen.

22 maart 1941 werd gekozen als datum voor de overtocht. Willem nam thuis geen afscheid, maar hij liet wel een brief

Al peddelend werd er koers gezet richting volle zee. Al snel leek de poging te mislukken, toen er een Duitse Schnellboot ten tonele verscheen. “We dachten dat het over was. Maar ineens verdween hij naar het noorden. Nou ja, dan ga je maar weer verder.” Op volle zee werd de motor gestart en werd er koers gezet richting Engeland. Wat volgde was een lange tocht. Bij het aanbreken van de dag bevonden ze zich midden op zee en waren ze omringd door een oneindige grijze watermassa. Het was ook een enerverende tocht, want midden op zee beleefden de mannen nog enkele hachelijke momenten. Hoge golven vulden het kleine bootje met water. Bij gebrek aan beter materiaal om mee te hozen, werd hiervoor de aktetas gebruikt. De documenten die hierin zaten, staken de mannen in hun jaszakken.

Op maandagochtend 24 maart werd het bootje voor de kust van Engeland opgemerkt door een Britse destroyer. De drie mannen werden opgepikt en kregen aan boord thee, eten en droge kleren. Hun kleding werd doorzocht en te drogen gehangen in de machinekamer. Ook hun vaartuig werd uitvoerig bestudeerd. De Waard herinnerde zich over dit bootje: “Hebben we later nog geld voor gekregen, omdat het in beslag was genomen.” De destroyer legde aan in Harwich en de drie mannen werden opgesloten in een cel. De volgende ochtend werden zij onder bewaking per trein overgebracht naar Patriotic School, net buiten Londen. Hier werden zij nog een week



Een pas geland zweefvliegtuig wordt uitgeladen op de eerste dag van operatie Market Garden (Bron: Imperial War Museum).

lang vastgehouden en verhoord. Nadat de Britten overtuigd waren van hun goede bedoelingen, werden de heren vrijgelaten.

Homburg en Sporre kwamen terecht bij de Nederlandse inlichtingendienst. Willem de Waard sloot zich aan bij de Prinses Irene Brigade, op dat moment gestationeerd in Congleton, Cheshire. Hij werd hier ingezet als chauffeur. In maart 1942 was hij een van de 48 vrijwilligers die een speciale training ondergingen bij het Commando Basic Training Center in Achnacarry, Schotland. Het doel was om een uit Nederlanders bestaande commando-eenheid op te zetten (No.2 Dutch Troop), deel uitmakend van het No.10 (Inter-Allied) Commando. 25 van hen, waaronder De Waard, voltooiden de training en waren de eerste leden van de nieuw geformeerde Dutch Troop. In de maanden hierna wordt de eenheid verder uitgebreid totdat het

in 1943 iets meer dan 80 man omvatte. Eind 1943 vertrokken de commando's naar India, om in Nederlands-Indië ingezet te kunnen worden in de strijd tegen de Japanners. Dit plan vond echter geen doorgang, waarna de eenheid weer terugkeerde naar Europa. Half augustus kwam De Waard weer aan in Liverpool.

Market-Garden

In de tussentijd had de invasie in Normandië plaatsgevonden en na hevige gevechten in de Franse kuststreek waren de geallieerde legers in hoog tempo naar het noorden opgerukt. Begin september naderde het Britse leger de Nederlandse grens. De Duitse strijdkrachten leken te wankelen. Het was voor de Britse Field Marshal Bernard Montgomery aanleiding om een zeer gewaagd aanvalplan (zie kadertekst) te ontvouwen, dat de Duitsers nog voor het einde van het kalenderjaar op de knieën moest dwingen. De geallieerde opperbevelhebber, de Amerikaanse General Dwight Eisenhower, keurde het plan van Montgomery goed. Zondag 17 september 1944 werd als startdatum voor de operatie gekozen. Commando's van

Operatie Market Garden

Op zondag 17 september 1944 begon operatie Market Garden, de aanval waarmee de geallieerden diverse bruggen in het Nederlandse rivierengebied wilden veroveren om zo door te kunnen stoten naar Duitsland. Het gewaagde plan van de Britse veldmaarschalk Bernard Montgomery was een van de grootste geallieerde operaties uit de Tweede Wereldoorlog. Drie luchtlandingsdivisies (elk meer dan 10.000 man sterk) moesten de bruggen bij Eindhoven, Nijmegen en Arnhem veroveren, terwijl het grondleger vanaf de Nederlands-Belgische grens naar het noorden moest oprukken.

De Amerikaanse 101st Airborne Division werd gedropt in de buurt van Eindhoven. Vanuit landingsgebieden bij Best, Son, Sint-Oedenrode en Veghel moest de divisie de bruggen over de rivier de Aa, de Zuid-Willemsvaart, de Dommel en het Wilhelminakanaal veroveren. Ook moesten ze oprukken naar Eindhoven. De Amerikaanse 82nd Airborne Division kreeg het gebied rond Nijmegen toegewezen. De eenheid landde rond Groesbeek, Overasselt en Grave. Zij moesten de bruggen over de Waal, Maas en het Maas-Waalkanaal veroveren. De Britse 1st Airborne Division moest de brug over de Rijn in Arnhem in handen krijgen. De divisie werd gedropt bij Wolfheze, Ede en Oosterbeek. Later zou de Poolse 1e Onafhankelijke Parachutistenbrigade ten zuiden van Arnhem landen om de Britten te versterken.

Het Britse XXX Corps kreeg de taak om op te rukken vanaf de Belgisch-Nederlandse grens tot Arnhem. De Guards Armoured Division, 43rd Wessex en 50th Northumbrian Infantry Divisions, 2nd Household Cavalry Regiment en de 8th Independent Armoured Brigade werden geacht de luchtlandings-troepen bij Arnhem binnen vier dagen te bereiken.

No.2 Dutch Troop werden verdeeld over de Britse en Amerikaanse eenheden die deelnamen aan de operatie. De Waard werd ingedeeld bij het hoofdkwartier van General Urquhart, de bevelhebber van de Britse 1st Airborne Division. "Twee dagen voor vertrek kreeg je te horen wat er van je werd verwacht. Mijn taak was het inwinnen van strategische gegevens via de ondergrondse. Daarvoor hadden ze iemand nodig die Nederlands sprak. Verder kreeg ik weinig informatie. Er werden nog wat foto's van Arnhem getoond. Dat was alles. We dronken onze laatste pint bier en wachtte maar af."

De Waard ging op zondagochtend 17 september op RAF basis Fairford aan boord van het Horsa-zweefvliegtuig dat hem naar Nederland zou vervoeren. Het was het vliegtuig

Een pop in het uniform van een Nederlandse commando van No.10 Commando in het museum Bevrijdende Vleugels in Best (Bron: Pieter Schlebaum).



waarin ook Urquhart de oversteek zou maken. Naast De Waard en Urquhart waren er slechts acht andere mannen aan boord: de Assistant Division Commander, de aalmoezenier, Urquhart's koerier en radioman, twee mannen van de militaire politie (MP) als Urquhart's escorte en de piloot en co-piloot. De overige ruimte in het zweefvliegtuig werd in beslag genomen door Urquhart's jeep en twee motoren voor de MP's. Na het opstijgen werden alle vliegtuigen boven het kanaal van Bristol in formatie gebracht en werd er koers gezet richting Nederland. De Waard: "Door de ruitjes kon je zo'n beetje zien waar je was. Zee-land met al z'n eilanden was redelijk te onderscheiden."

De Horsa van Urquhart en De Waard landde in een aardappelveld buiten Wolfheze. Het zweefvliegtuig werd uitgeladen en De Waard ging op pad. "Ik kwam in een boe-

Britse krijgsgevangenen worden afgevoerd (Bron: Bundesarchiv).

renschuur terecht waar een aantal kerkgangers bijeen was gekomen. Ze waren bang en nerveus. Toen ze hoorden dat ik een Nederlander was, hieven ze spontaan het Wilhelmus aan. Het bezorgde me een brok in mijn keel." In de eerste fase van de aanval bestond De Waard's taak vooral uit het ondervragen van Duitse krijgsgevangenen. Ook waren er burgers die de gevechtslinies wilden passeren. Hierbij moest De Waard beoordelen wat hun intenties waren.

Al snel stuitten de Britse parachutisten op sterke Duitse tegenstand. Slechts een strijdmacht ter grootte van een bataljon wist de verkeersbrug in Arnhem te bereiken. Er was echter geen contact tussen de Britten bij de brug en de rest van de divisie, vanwege problemen met de radio-apparatuur. Divisiecommandant Urquhart bleef hierdoor ook verstoken van informatie. Hij besloot zelf polshoogte te gaan nemen, maar deze poging mislukte en Urquhart raakte zelfs enige tijd afgesneden van de Britse troepen.



Dit zorgde voor onduidelijkheid en onzekerheid op het Britse hoofdkwartier in het Oosterbeekse Hotel Hartenstein, waardoor ook De Waard geen opdrachten kreeg. Nadat Urquhart weer wist terug te keren op het hoofdkwartier, kon De Waard alsnog een belangrijke rol vervullen. Hij was in contact gekomen met een Oosterbeekse tandarts, die via het gewone telefoonnetwerk een kennis in het centrum van Arnhem kon bellen. Deze persoon kon informatie verschaffen over de situatie bij de brug.

Ondanks aanhoudende pogingen om door te breken naar de brug, wisten de Britse parachutisten de Duitse verdedigingslinie niet te doorbreken. De situatie werd voor de luchtlandingsstroepen steeds nijpender. Ook De Waard kon in deze situatie weinig betekenen, al verbaasde hij zich over het gebrek aan communicatie. "Ik kreeg totaal geen instructies en moest zelf maar zo'n beetje bepalen wat zinvol was." De situatie verslechterde nog meer toen het Britse bataljon bij de brug zich in de vroege ochtend van donderdag 21 september moest overgeven. Hiervan was men op dat moment op het hoofdkwartier niet op de hoogte. Het laatste radiobERICHT ("Out of ammunition. God Save the King") werd niet ontvangen.

Later die dag werd de 1e Onafhankelijke Poolse Parachutistenbrigade gedropt ten zuiden van de Rijn. De Polen namen posities in rondom Driel. Vanuit Oosterbeek staken twee

27 D.B.G. Gef./Engl.
(Bei B. und G. die Staatsangehörigkeit angeben)

Formblatt 5a
R.S.V. (H) II. Teil

Familien- u. Vorname: DEWAARD William

geb. am: 6. 5. 17 in: Vlaardingen Kreis:

Truppenteil: Kgl. Stalag XI B. Besetzung d. Erkennungsmarke: 117 193

Dienstgrad: Offz. Vfb. Nr. des Laz.-Krankenbuches: 1241

Name des Lazarets: Kriegsgefangenen in Bereichsamtswunde Marnsch-Stammlager XIB w. Front Fallingb. Erkrankungsstag, Art der Krankheit oder Verwundung: 28. Sep. 1944 Zugang: woher: Westfront Abgang: wie, wohin:

Wehrkreis-San.-Park XI Burgdorf (Hann.) Best. Nr. 49 100000 F/9702 KAG 007

Kriegsgefangene personalkarte van William Dewaard, geboren te Vlaardingen (Bron: The National Archives Londen).

Kriegsgefangene personalkarte van 'Willie' Dewaard, geboren te Vlaardingen (Bron: The National Archives Londen).

Gefangenenlager: Stalag XI B. Fallingb. Gefangenen-Nr.: 117 193 11 B Staatsangehörigkeit: England Nr. der Liste: 2030 Seite der Liste: 142

Name: Dewaard Beruf:

Vornamen: Willie Religion:

Geburtsdag u. Geburtsort: 6. 5. 17 Vlaardingen Truppenteil: 10 Commando Dienstgrad: Sergeant

Vorname des Vaters: Kom. ufw. Matr. Nr. 132

Familienname der Mutter: Det und Tag der Gefangennahme oder Internierung:

Name u. Anschrift der zu benachrichtigenden Person: Verwundungen, Verletzungen oder Tod:

Aufenthalt u. Veränderungen: wann und von wo zugegangen: 28. 9. 44. v. Nord-Westfront



Vier veteranen van No.10 Commando in gesprek met Z.K.H. Prins Bernard tijdens de herdenking van Market Garden in 1994. De veteraan links van Prins Bernard is Willem de Waard (Bron: Korps Commandotroepen).

Britse officieren en de Poolse liason de rivier over om contact te leggen met de Polen. In de nacht van 21 op 22 september keerden zij terug naar de noordkant van de Rijn. Een van deze officieren (Lieutenant-Colonel Stevens) had een exemplaar van 'The Times' van 21 september meegenomen en bezorgde deze aan Urquhart. "U zal zien dat er enkele keren naar de operatie wordt verwezen", zei hij tegen zijn bevelhebber. Ook De Waard kreeg de krant onder ogen. Op dat moment kreeg het hoofdkwartier een

voltreffer van Duits mortiervuur. De Waard werd door granaatsplinters in het hoofd getroffen. "Ik bloedde als een rund, maar er waren geen vitale delen geraakt. Het gebeurde nota bene op het moment dat we in een Engelse krant zaten te lezen hoe het er met ons voor stond. Zelf waren we verstoken van alle informatie."

De situatie voor de luchtlandingstroepen in Oosterbeek verslechterde met het uur. De Waard: "De toestand was hopeloos. Nauwelijks wapens en munitie, geen voedsel, geen informatie. Het was één grote chaos." Door het gebrek aan voedsel en slaap en de hectiek hebben deze dagen slechts onsamenhangende herinneringen achter-

gelaten in het geheugen van De Waard. Een uitzondering hierop is het toenemende Duitse artillerie- en mortiervuur. "De Duitse 88-millimeter granaten regenden neer. Daar heb ik de beschadiging van mijn gehoor aan te danken", aldus De Waard vijftig jaar na de Slag om Arnhem.

Na acht dagen was de situatie dusdanig slecht dat werd besloten om de resterende Britse troepen terug te trekken over de Rijn. Blijkbaar heeft dit bericht De Waard en enkele anderen niet bereikt. "De volgende morgen [26 september, red.] was het extreem stil om ons heen. Ik zat met twee parachutisten en de piloot van een zweefvliegtuig in een loopgraaf in de buurt van het hoofdkwartier. We besloten naar het hoofdkwartier te gaan, maar toen we daar aankwamen troffen we daar alleen medisch personeel aan met vele gewonden. Zij vertelden ons dat de overige Britten de avond ervoor waren vertrokken. Via een smal bruggenhoofd hadden 2398 militairen zich teruggetrokken over de Rijn (Operatie Berlin). Ongeveer 300 manschappen (waaronder De Waard en de drie Britten in zijn loopgraaf) hadden geen kans gehad zich terug te trekken. Hoe het kon dat De Waard niet op de hoogte was van de evacuatie? Alleen de bevelhebbers van de diverse eenheden waren op de hoogte gebracht van het plan. Hoe minder mannen er vanaf wisten, hoe beter. Er bestond namelijk altijd het risico dat de Duitsers krijgsgevangenen zouden maken en deze uitgeputte mannen aan een zwaar verhoor zouden onderwerpen en zo te weten zouden komen over de naderende ontsnapping. In het gebied ten zuidoosten van het hoofdkwartier bleek het bovendien extreem lastig om het plan van de evacuatie te verspreiden. De Duitsers hadden een zware aanval op de zuidoostelijke sector van de perimeter gelanceerd. Daarnaast waren er diverse Duitse sluipschutters in dit gebied actief, wat het vrijwel onmogelijk maakte om zich te verplaatsen.

In eerste instantie ontstak De Waard in woede: "Ik dacht erover om mijn uniform uit te trekken en te proberen om onder te duiken bij burgers in Oosterbeek, maar besloot uiteindelijk om dat niet te doen. Ik zei tegen de anderen

dat we bij elkaar zouden blijven en dat we zouden proberen de Rijn over te steken. Ik leidde de groep toen er plotseling een gewerschot klonk en een van de parachutisten neerviel, geraakt in de rug. De zweefvliegpiloot en ik doken achter een grote eikenboom. Ik keek om me heen en zag op enkele meters een Engelse soldaat gehurkt tegen een muurtje zitten. Ik riep hem, maar realiseerde me ineens dat hij dood was. Die aanblik is voor mij een van de meest kenmerkende herinneringen die ik heb aan de Slag om Arnhem. Toen zag ik in een van de bomen een Duitser die zijn wapen op mij richtte. Ik hief mijn geweer, maar hij schoot eerst en raakte mij in mijn voet. We bleken omsingeld en het enige wat we konden doen was ons overgeven. We staken onze handen in de lucht en de Duitsers kwamen op ons af. Het eerste wat ze vroegen was of we sigaretten hadden. In de middag werden we per vrachtwagen naar Apeldoorn gebracht, vanwaar we met de trein naar Duitsland werden gebracht."

Na een reis van 48 uur kwamen de krijgsgevangenen aan in Stalag XI-B, gelegen in de buurt van Bad Fallingb. Het kamp puild uit vanwege het enorme aantal bij Arnhem gemaakte gevangenen. De omstandigheden waren er dan ook verschrikkelijk. De sanitaire en medische voorzieningen waren niet berekend op de vele gevangenen. Ook was er een groot tekort aan voedsel. De Waard verbleef vanwege zijn verwondingen in het kamphospitaal. De wond aan zijn rechtersvoet ging op een gegeven moment ontsteken. "Een Duitse arts wilde meteen amputeren, maar een Joegoslavische arts, ook een krijgsgevangene, stelde voor om me eerst een sulfakuur te geven. Aan die man heb ik het behoud van mijn voet te danken. Want die Duitse artsen waren vlot met amputeren." De Waard werd in februari 1945 uit het kamphospitaal ontslagen en overgeplaatst naar het nabijgelegen Stalag XI-D/357. Dit kamp was in november 1944 aangelegd om alle rond Arnhem gevangen genomen militairen te kunnen herbergen. Maar begin 1945 kwamen hier ook veel Amerikanen terecht die tijdens het Ardennenoffensief krijgsgevangen waren gemaakt. Het kamp werd bevolkt door bijna drie keer zoveel mannen als waarvoor het was gebouwd.

Op 16 april 1945 werd het kamp bevrijd door het Britse leger. De Waard: "Wat er dan door je heen gaat, is niet te beschrijven. We werden allemaal geregistreerd, toen naar een kamp bij een vliegveld gebracht en daarvandaan met Dakota's naar Oxford overgevlogen. Je keek je ogen uit. Wat een weelde. We werden ontluisd, kregen schoon ondergoed, een nieuw uniform en een warme maaltijd. De nacht daarop droomde je voor het eerst sinds maanden niet van eten." Een jaar later werd De Waard uit het leger 'ontslagen wegens gebreken'. Hij zou zijn rechtervoet nooit meer goed kunnen gebruiken. Het fysieke ongemak, maar ook de herinneringen aan de dramatische dagen in en rond Oosterbeek, zou hij nog lange tijd met zich meedragen.

Bronnen:

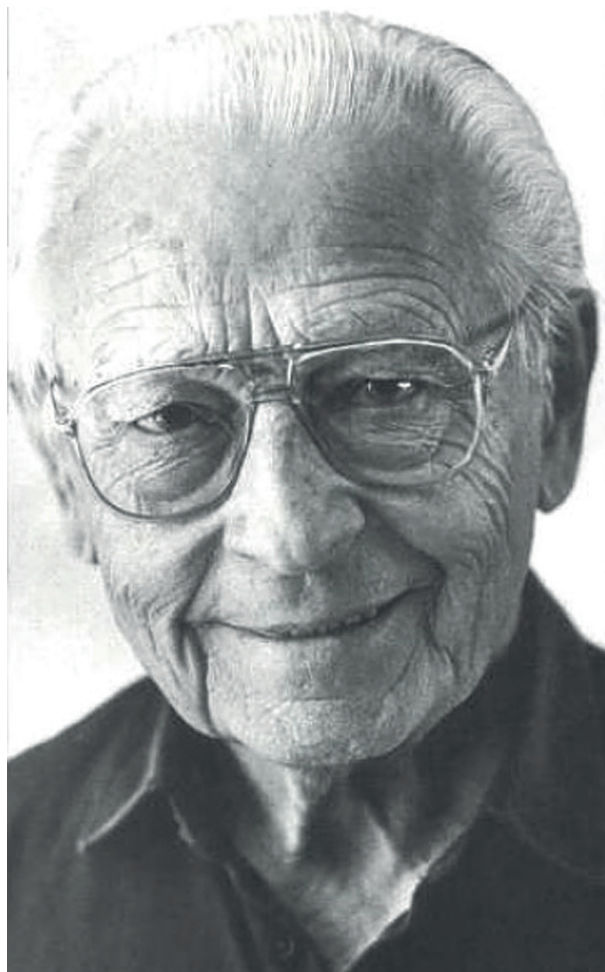
Dear, I., Ten Commando, Barnsley 2010.

De slag om Arnhem was een grote chaos (Terdege, 7 september 1994)

The National Archives
Stadsarchief Vlaardingen
Korps Commandotroepen

Met dank aan:

Harm Jan Luth-Mulders



| Willem de Waard in 1994 (Bron: Terdege).

Boekbespreking

Speuren naar sporen. Sporen uit de oorlog in Vlaardingen.

Jan Anderson. Foto's Klaas Burger.

Deze publicatie is gemaakt voor de schooljeugd van Vlaardingen en wordt aangeboden door de Stichting Jan Anderson & Rita Boon. Uitgave: Streekmuseum Jan Anderson, Kethelweg 50, Vlaardingen. Druk: Stout Grafische Dienstverlening, Vlaardingen 2020. Het boekje is deel 56 in de serie "van 't Oft naar 't Oofd". Het boekje is een aaneenschakeling van feiten die bijzonder moeten zijn voor de schooljeugd van tegenwoordig.

Ook dit jaar krijgen de leerlingen in het kader van het project over Vlaardingen in de Tweede Wereldoorlog dit boekje uitgereikt tijdens het bezoek met hun klas aan het Streekmuseum.

Niet alleen in Vlaardingen, maar ook in het tot 1941 nog zelfstandige Vlaardinger-Ambacht bevinden zich nog vele sporen uit de oorlog, vandaar dat de toren van de Bethelkerk de voorpagina siert. De gemeente Vlaardinger-Ambacht had een eigen LBD (Lucht Berschermings Dienst). In de toren zaten mannen dag en nacht naar vliegtuigen uit te kijken. Van minuut tot minuut werd alles bijgehouden. Holy en de Westwijk waren toen nog niet gebouwd dus kon men vanaf deze hoge plaats (de Bethel-

kerk toren) tot aan Den Haag kijken en de eventuele vijanden al van ver zien aankomen.

Daarnaast verbleven een groep van zestien Joodse onderduikers op het Narcisplein, de Geus Bram Fernandes woonde ook in Vlaardinger-Ambacht aan de Sportlaan en op het terrein van dokter Moerman stond een luchtdoelgeschut. Aan het einde van de Westwijk bevond zich een tankval. Verder werden duizenden Rot-

Tegel op het trottoir van de Sportlaan 68, Foto Hans Bakker.

terdammers in de noodwoningen in de Babberspolder ondergebracht.

Er staan veel foto's in Speuren naar sporen, kleurenfoto's gemaakt door Klaas Burger uit de tegenwoordige tijd.

Het boekje telt 32 pagina's met daarbij een voor- en achterpagina en heeft veelal kleuren illustraties. Het is voor € 2,50 te koop in de Vlaardingse boekhandel, bij Museum Vlaardingen en bij het Streekmuseum Jan Anderson.

(Gera van der Weijden)



Ledenactiviteiten

Zoals de hele wereld werd de Historische Vereniging Vlaardingen geconfronteerd met het Covid-19 ofwel het Corona virus. De jaarvergadering 2020 en de lezing van april 2020 moest worden uitgesteld.

De toekomst is onzeker en we zullen zeker rekening moeten houden met onze vaak kwetsbare leden. De uitgestelde jaarvergadering wordt waarschijnlijk gecombineerd met een van de volgende lezingen. Het bestuur zal u hiervan op de hoogte brengen. Het is echter op dit moment onduidelijk wanneer we weer met de lezingen kunnen beginnen. We zullen uiterst voorzichtig zijn met de lezingen, want ook uw gezondheid staat voor ons voorop. Sommige locaties lenen zich ook totaal niet voor de voorgeschreven 1,5 meter afstand. In het augustus nummer van Tijd-Schrift zullen we meer bekend kunnen maken, maar we proberen u ook op de hoogte te houden op onze website en via de nieuwe Nieuwsbrief.

De planning die we momenteel hebben is als volgt:

- op **22 september 2020** zou Jan Anderson in het gelijknamige streekmuseum iets willen vertellen over 19 dingen die in Vlaardingen anders zijn dan elders. Volgens de huidige regels zal dit een lastige locatie zijn.

- voor **27 oktober 2020** hebben we Aad den Hoed gevraagd iets te vertellen over het 65-jarige Delta Hotel. Locatie is uiteraard Delta Hotel, Maasboulevard 15, 3133 AK Vlaardingen

- met Museum Vlaardingen en de Vrienden van Museum Vlaardingen zouden we een zogenaamd "Pecha Kucha" organiseren. Dat zou moeten worden gehouden op **21 oktober 2020**.

Bij een Pecha Kucha evenement presenteren een aantal deelnemers een diavoorstelling van twintig afbeeldingen

in een totale tijd van 6 minuten en 40 seconden. Elke afbeelding wordt precies 20 seconden getoond. Deze eisen dwingen tot creativiteit en het to the point zijn.

De Pecha Kucha gaat over de geschiedenis van Vlaardingen en iedereen die dat wil mag een presentatie houden

- op **24 november 2020** zouden Jeroen ter Brugge en Jac. Baart een lezing houden over de Kriegsmarine in Vlaardingen ten tijde van de bezetting, waarvan onlangs filmbeelden en foto's zijn opgedoken die een goede indruk wekken van deze activiteiten.

Voor 2021 staat voorlopig op de planning:

- op **26 januari 2021** zou Henny van der Linden een aantal wederwaardigheden willen vertellen over de vroegere ziekenhuizen in Vlaardingen waar hij als ambtenaar bij betrokken is geweest.

- op **23 februari 2021** zou organist Aad Zoutendijk uw graag wat willen vertellen over het van Peteghem orgel in de Grote Kerk

Het Delta Hotel is onderwerp van gesprek op 27 oktober aanstaande.



Wie zat er op de oude Ambachtsschool?

Ik ben bezig om voor Tijd-Schrift een artikel te schrijven over de historie van de Ambachtsschool in de Oosterstraat in Vlaardingen. Er is weinig bekend over hoe die school reilde en zeilde. Hoe de sfeer was, hoe er les werd gegeven. Was dat gezellig, autoritair of anders? Was het onderwijs goed? Wie zaten er op? Alleen maar jongens? Gaven ook vrouwen les? Wat leerde u of jij er? Had je daar wat aan en wat ben je erna gaan doen? Enzovoort. Ik kan mij voorstellen dat er in onze Historische Vereniging leden of anderen zijn die daar nog op school hebben gezeten.

Let op: het gaat niet om verhalen over de inmiddels afgebroken L.T.S. aan de Deltaweg. De term Ambachtsschool werd toen, bij de opening in 1954 van die nieuwe school, Lagere Technische School, L.T.S. Heeft u op die oude Ambachtsschool in de Oosterstraat gezeten en wilt u uw verhaal erover kwijt? Mail dan naar frans@vlaardingen.tk.

Dan neem ik met u contact op.

Tel. 010 – 434 28 96.

Dank alvast. Groet,
Frans Assenberg



- op **30 maart 2021** staat de jaarvergadering 2021 genoteerd met het al in 2020 beloofde rondje Vlaardingen. Een lezing met plaatjes van vroeger en nu.

- voor **20 april 2021** is Frans Assenberg een lezing aan het voorbereiden over Vlaardingen en de wederopbouw.

Gezien de onduidelijkheid of de lezingen wel door kunnen gaan, bekijken we de mogelijkheid om gebruik te maken van de moderne digitale middelen om met u in

contact te komen. We zijn al begonnen met een Nieuwsbrief, we hebben al jaren de website, maar we kijken ook naar andere digitale mogelijkheden voor de lezingen. Geef in ieder geval uw email adres door via info@hvv-vlaardingen.nl.

De Commissie Ledenactiviteiten: coördinator: Ernst Lohmann, leden: Els van Dijk, Han van Elk, Tineke van der Hoek, Arie Stolk.



Historische Vereniging Vlaardingen

internet: www.hvv-vlaardingen.nl

e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Met je tijd meegaan, 'woke' wezen

Achterop ZIJ'schrift stond eerst "*Vrouwen van Vlaardingen! Wordt allen lid van de Historische Vereniging*". Zo had de schrijver het immers halverwege de vorige eeuw geleerd van de meester in de zesde klas: Gebiedende wijs meervoud Stam+t. Dat werd netjes gemoderniseerd door een bijdetijdse redactrice van dat mooie Tijd-Schrift over Vrouwenkiesrecht.

Aan de gebiedende wijs wordt in hedendaags, zakelijk-neutraal taalgebruik nooit een t toegevoegd, ook niet als er meer personen mee worden aangesproken. De gebiedende wijs is gelijk aan de ik-vorm van het werkwoord. Een meervoudsvorm als *'Maakt voort, heeren!'* is verouderd. Heeren trouwens ook.

Het meewerken aan een uitgave over Vrouwenkiesrecht zal duidelijk maken dat de Historische Vereniging Vlaardingen 'woke' is, wakker is, zich bewust is van wat er allemaal speelt in de maatschappij en wel met name van de maatschappelijke verschillen. Heeft die LHBTI'er er al aan gedacht lid van HVV te worden?

Omdat de Historische Vereniging Vlaardingen met de tijd meegaat, maar ook niet bevreesd is om als ouderwets over te komen, nog een keertje op emotioneel-niet-neutrale wijze in de gebiedende wijs meervoud:

Wordt allen lid van de Historische Vereniging Vlaardingen!

Website www.hvv-vlaardingen.nl,

e-mailadres info@hvv-vlaardingen.nl.

